

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR	VII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HÜKÜMET SİSTEMLERİNİN TASNİFİ	5
1.1.Kuvvetler Birliğine Dayanan Hükümet Sistemleri	6
1.1.1. Kuvvetlerin Yürütme Organında Birleştiği Sistemler	6
1.1.1.1. Mutlak monarşi	6
1.1.1.2. Diktatörlükler	7
1.1.2. Kuvvetlerin Yasama Organında Birleştiği Sistem: Meclis Hükümeti	9
1.2.Kuvvetler Ayrılığına Dayanan Hükümet Sistemleri.....	12
1.2.1. Parlamenter Sistem	16
1.2.1.1. Tanımı	16
1.2.1.2. Özellikleri	17
1.2.1.3. Yasama – yürütme organları ve karşılıklı etkileşim araçları.....	19
1.2.1.3.1. Yasama organı	19
1.2.1.3.2. Yürütme organı.....	20
1.2.1.3.3. Karşılıklı etkileşim araçları.....	23
1.2.1.3.3.1. Yürütme organının kanun yapım sürecine etkisi.....	23
1.2.1.3.3.2. Bütçenin hazırlanması ve kabul edilmesi...27	
1.2.1.3.3.3. Uluslararası andlaşmaların yapılması ve onaylanması.....	28
1.2.1.3.3.4. Yasama organının yürütme organını denetlemesi.....	30

1.2.1.3.3.5. Yürütme organının yasama organını feshetmesi	33
1.2.1.3.3.6. Bazı kamu görevlilerinin atanması	36
1.2.1.4. Tarihi	37
1.2.1.5. Rasyonelleştirilmiş parlamenter sistem.....	39
1.2.1.5.1. Genel olarak.....	39
1.2.1.5.2. Tanımı	41
1.2.1.5.3. Parlamenter sistemin rasyonelleşmesini sağlayan araçlar	42
1.2.1.5.3.1. Sistem istikrarının artırılmasını sağlayan araçlar.....	42
1.2.1.5.3.1.1. Hükümetin kurulmasını kolaylaştıran araçlar.....	42
1.2.1.5.3.1.2. Hükümetin düşürülmesini zorlaştıran araçlar.....	43
1.2.1.5.3.2. Sistem etkinliğinin artmasını sağlayan araçlar.....	49
1.2.1.5.3.2.1. Kanunların kolay çıkarılmasını sağlayan araçlar.....	50
1.2.1.5.3.2.2. Hükümet kararnamelerinin kolay çıkarılmasını sağlayan araçlar	54
1.2.1.6. Parlamenter sistemin avantajları ve dezavantajları	55
1.2.1.6.1. Parlamenter sistemin avantajları.....	55
1.2.1.6.2. Parlamenter sistemin dezavantajları.....	57
1.2.2. Başkanlı parlamenter sistem.....	59
1.2.2.1. Tanımı	59
1.2.2.2. Özellikleri	60
1.2.2.3. Yasama – yürütme organları ve karşılıklı etkileşim araçları.....	61
1.2.2.3.1. Yasama organı	61
1.2.2.3.2. Yürütme organı.....	62
1.2.2.3.3. Karşılıklı etkileşim araçları.....	65

1.2.2.3.3.1. Yürütme organının kanun yapım sürecine etkisi.....	65
1.2.2.3.3.2. Bütçenin hazırlanması ve kabul edilmesi...	66
1.2.2.3.3.3. Uluslararası andlaşmaların yapılması ve onaylanması.....	67
1.2.2.3.3.4. Yasama organının yürütme organını denetlemesi.....	67
1.2.2.3.3.5. Yürütme organının yasama organını feshetmesi	68
1.2.2.3.3.6. Bazı kamu görevlilerinin atanması	69
1.2.2.4. Tarihi	70
1.2.2.5. Başkanlı parlamenter sistemin avantajları ve dezavantajları.....	73
1.2.3. Yarı-Başkanlık Sistemi	74
1.2.3.1. Tanımı	74
1.2.3.2. Özellikleri	75
1.2.3.3. Yasama – yürütme organları ve karşılıklı etkileşim araçları.....	77
1.2.3.3.1. Yasama organı	77
1.2.3.3.2. Yürütme organı.....	77
1.2.3.3.3. Karşılıklı etkileşim araçları.....	79
1.2.3.3.3.1. Bakanlar Kurulunun oluşumunda ve görevden alınmasında devlet başkanının etkisi	80
1.2.3.3.3.2. Yürütme organının kanun yapım sürecine etkisi.....	82
1.2.3.3.3.3. Bütçenin hazırlanması ve kabul edilmesi...	84
1.2.3.3.3.4. Uluslararası andlaşmaların yapılması ve onaylanması.....	85
1.2.3.3.3.5. Yasama organının yürütme organını denetlemesi.....	86
1.2.3.3.3.6. Yürütme organının yasama organını feshetmesi	88
1.2.3.3.3.7. Bazı kamu görevlilerinin atanması	90
1.2.3.4. Tarihi	92

1.2.3.5. Çeşitleri.....	95
1.2.3.5.1. Başbakanlı-başkanlık sistemi	96
1.2.3.5.2. Başkanlı-parlamentar sistem.....	98
1.2.3.6. Yarı-başkanlık sisteminin avantajları ve dezavantajları	99
1.2.3.6.1. Dezavantajları	99
1.2.3.6.2. Avantajları	102
1.2.4. Başkanlık Sistemi.....	102
1.2.4.1. Tanımı	102
1.2.4.2. Özellikleri	104
1.2.4.3. Yasama ve yürütme organları.....	107
1.2.4.3.1. Yasama organı	107
1.2.4.3.2. Yürütme organı.....	110
1.2.4.4. Karşılıklı etkileşim araçları	114
1.2.4.4.1. Yürütme organının kanun yapım sürecine etkisi	114
1.2.4.4.1.1. Kanun önerme yetkisi	114
1.2.4.4.1.2. Kanun gücünde düzenleme yapma yetkisi.....	115
1.2.4.4.1.3. Veto yetkisi.....	117
1.2.4.4.2. Bütçenin hazırlanması ve kabul edilmesi	120
1.2.4.4.3. Uluslararası andlaşmaların yapılması ve onaylanması.....	123
1.2.4.4.4. Yasama organının yürütme organını denetlemesi.....	125
1.2.4.4.5. Yürütme organının yasama organını feshetmesi	130
1.2.4.4.6. Bazı kamu görevlilerinin atanması	131
1.2.4.5. Tarihi	133
1.2.4.6. Başkanlık sisteminin avantajları ve dezavantajları	137
1.2.4.6.1. Avantajları	137
1.2.4.6.2. Dezavantajları	139

İKİNCİ BÖLÜM

2. TÜRKİYE’NİN PARLAMENTER SİSTEMDEN CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNE GEÇİŞ SÜRECİ	143
2.1. Türk Anayasalarındaki Hükümet Sistemleri.....	143
2.1.1. 1876 Kanun-ı Esasi’de Hükümet Sistemi	144
2.1.1.1. Yasama organı	145
2.1.1.2. Yürütme organı.....	147
2.1.1.3. Karşılıklı etkileşim araçları.....	148
2.1.1.4. Hükümet sisteminin değerlendirilmesi	151
2.1.1.5. Kanun-ı Esasi’de 1909 değişiklikleri	152
2.1.1.5.1. 1909 değişiklikleri kapsamında yasama organı	154
2.1.1.5.2. 1909 değişiklikleri kapsamında yürütme organı	154
2.1.1.5.3. 1909 değişiklikleri kapsamında karşılıklı etkileşim araçları.....	155
2.1.2. 1921 Anayasası’nda Hükümet Sistemi.....	157
2.1.2.1. Yasama organı	157
2.1.2.2. Yürütme organı.....	158
2.1.2.3. Karşılıklı etkileşim araçları.....	159
2.1.2.4. Hükümet sisteminin değerlendirilmesi	161
2.1.2.5. 1921 Anayasası’nda 1923 değişiklikleri (Cumhuriyetin ilanı)	164
2.1.3. 1924 Anayasası’nda Hükümet Sistemi.....	165
2.1.3.1. Yasama organı	166
2.1.3.2. Yürütme organı.....	167
2.1.3.3. Karşılıklı etkileşim araçları.....	169
2.1.3.3.1. Yürütme organının kanun yapım sürecine etkisi	169
2.1.3.3.2. Bütçenin hazırlanması ve kabul edilmesi	170
2.1.3.3.3. Uluslararası anlaşmaların yapılması ve onaylanması.....	170

2.1.3.3.4. Yasama organının yürütme organını denetlemesi.....	171
2.1.3.3.5. Yürütme organının yasama organını feshetmesi	172
2.1.3.4. Hükümet sisteminin değerlendirilmesi	173
2.1.4. 1961 Anayasası'nda Hükümet Sistemi.....	175
2.1.4.1. Yasama organı	176
2.1.4.2. Yürütme organı.....	177
2.1.4.2.1. Cumhurbaşkanı.....	177
2.1.4.2.2. Bakanlar Kurulu	179
2.1.4.3. Karşılıklı etkileşim araçları	179
2.1.4.3.1. Yürütme organının kanun yapım sürecine etkisi	180
2.1.4.3.2. Bütçenin hazırlanması ve kabul edilmesi	182
2.1.4.3.3. Uluslararası anlaşmaların yapılması ve onaylanması.....	184
2.1.4.3.4. Yasama organının yürütme organını denetlemesi.....	187
2.1.4.3.5. Yürütme organının yasama organını feshetmesi	189
2.1.4.4. Hükümet sisteminin değerlendirilmesi	190
2.1.4.5. 1961 Anayasası döneminde hükümet sisteminin işleyişi	192
2.2. 1982 Anayasası Döneminde Benimsenen Hükümet Sistemleri..	193
2.2.1. Genel Olarak	193
2.2.2. 1982 Anayasası'nın İlk Şeklinde Hükümet Sistemi (1982 – 2007)	196
2.2.2.1. Yasama organı	196
2.2.2.2. Yürütme organı.....	199
2.2.2.2.1. Cumhurbaşkanı.....	199
2.2.2.2.1.1. Cumhurbaşkanı'nın seçimi.....	199
2.2.2.2.1.2. Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkileri	201

2.2.2.2.1.2.1. Yasama ile ilgili görevler.....	203
2.2.2.2.1.2.2. Yürütme ile ilgili görevler	203
2.2.2.2.1.2.3. Yargı ile ilgili görevler	205
2.2.2.2.1.3. Cumhurbaşkanının sorumluluğu.....	207
2.2.2.2.2. Bakanlar Kurulu	207
2.2.2.2.2.1. Bakanlar Kurulunun oluşumu.....	207
2.2.2.2.2.2. Bakanlar Kurulunun görev ve yetkileri ...	210
2.2.2.2.2.3. Bakanlar Kurulunun ve bakanların sorumluluğu	212
2.2.2.3. Karşılıklı etkileşim araçları	213
2.2.2.3.1. Yürütme organının kanun yapım sürecine etkisi	213
2.2.2.3.2. Bütçenin hazırlanması ve kabul edilmesi	218
2.2.2.3.3. Uluslararası anlaşmaların yapılması ve onaylanması.....	219
2.2.2.3.4. Yasama organının yürütme organını denetlemesi.....	219
2.2.2.3.5. Yürütme organının yasama organını feshetmesi	222
2.2.2.4. 1982 Anayasası'nda rasyonelleştirilmiş parlamentarizm.....	223
2.2.2.5. Hükümet sisteminin değerlendirilmesi	227
2.2.3. 2007 Anayasa Değişikliği Sonrasında Hükümet Sistemi ...	228
2.2.3.1. Anayasa değişikliğine giden süreç.....	228
2.2.3.2. Anayasa değişikliği.....	231
2.2.3.3. 2014 Cumhurbaşkanlığı seçimleri.....	234
2.2.3.4. Değişikliğin hükümet sistemine etkisi.....	234
2.2.4. Türkiye'de Sistem Değişikliği Tartışmaları.....	240
2.2.5. 2017 Anayasa Değişikliği.....	243
2.2.5.1. Anayasa değişikliğine giden süreç.....	243
2.2.5.2. Anayasa değişikliği.....	245

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. 2017 ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ İLE GETİRİLEN TÜRKİYE TİPİ BAŞKANLIK SİSTEMİ: CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİ	249
3.1. Genel Olarak	249
3.2. Yasama Yetkisi ve Görevi	250
3.2.1. Genel Olarak Yasama Organının Yapısı.....	250
3.2.2. TBMM'nin Kuruluşu.....	251
3.2.3. TBMM'nin Görev ve Yetkileri	252
3.3. Yürütme Yetkisi ve Görevi.....	253
3.3.1. Genel Olarak Yürütme Organının Yapısı	253
3.3.2. Cumhurbaşkanı.....	254
3.3.2.1. Cumhurbaşkanı'nın seçimi	254
3.3.2.2. Cumhurbaşkanı'nın görev süresi	257
3.3.2.3. Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkileri.....	260
3.3.2.4. Cumhurbaşkanı'nın sorumluluğu	263
3.3.2.4.1. Cumhurbaşkanı'nın siyasi sorumluluğu	263
3.3.2.4.2. Cumhurbaşkanı'nın cezaî sorumluluğu	264
3.3.2.4.3. Cumhurbaşkanı'nın hukuki sorumluluğu.....	267
3.3.2.5. Cumhurbaşkanı'nın görevini sona erdiren haller	268
3.3.2.6. Cumhurbaşkanı'na vekalet.....	268
3.3.3. Cumhurbaşkanı Yardımcıları.....	270
3.3.3.1. Atanmaları	271
3.3.3.2. Görev ve yetkileri	272
3.3.3.3. Görevlerinin sona ermesi	273
3.3.4. Bakanlar	274
3.3.4.1. Atanmaları	274
3.3.4.2. Görev ve yetkileri.....	275
3.3.4.3. Görevlerinin sona ermesi	276
3.3.5. Cumhurbaşkanı Yardımcıları ve Bakanların Sorumlulukları.....	277

3.3.5.1. Siyasi sorumluluk.....	277
3.3.5.2. Cezaî sorumluluk.....	278
3.3.5.3. Hukuki sorumluluk.....	279
3.4. Denge ve Denetim Mekanizmaları / Karşılıklı Etkileşim	
Araçları	279
3.4.1. Yürütme Organının Kanun Yapım Sürecine Etkisi	279
3.4.1.1. Cumhurbaşkanının kanun önerme yetkisi	280
3.4.1.2. Cumhurbaşkanının kanun gücünde düzenleme yapma yetkisi.....	281
3.4.1.2.1. Olağan dönem Cumhurbaşkanlığı kararnameleri	282
3.4.1.2.1.3. Konu bakımından sınırlar	283
3.4.1.2.1.4. Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin mahfuz alanı sorunu.....	286
3.4.1.2.1.5. Olağan dönem Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin normlar hiyerarşisindeki yeri..	288
3.4.1.2.2. Olağanüstü dönem Cumhurbaşkanlığı kararnameleri	293
3.4.1.2.2.3. Konu bakımından şartlar	295
3.4.1.2.2.4. Meclisin onayı.....	296
3.4.1.2.2.5. Normlar hiyerarşisindeki yeri	298
3.4.1.3. Cumhurbaşkanının veto yetkisi	298
3.4.2. Bütçenin Hazırlanması ve Kabul Edilmesi	303
3.4.2.1. Bütçe kanun teklifi	304
3.4.2.2. Bütçenin mecliste görüşülmesi ve onaylanması.....	305
3.4.2.3. Bütçenin kabul edilmemesi, geçici bütçe kanunu ve bir önceki yılın bütçesinin Cumhurbaşkanlığı tarafından artırılarak uygulanması.....	306
3.4.3. Uluslararası Andlaşmaların Yapılması ve Onaylanması	308
3.4.3.1. Uluslararası andlaşmaların yapılması.....	309
3.4.3.2. Uygun bulma kanunu.....	310
3.4.3.3. Uluslararası andlaşmaların onaylanması	314
3.4.3.4. Uluslararası andlaşmaların sona erdirilmesi.....	315

3.4.4. Yasama Organının Yürütme Organını Denetlemesi	319
3.4.4.1. Yazılı soru.....	320
3.4.4.2. Genel görüşme	321
3.4.4.3. Meclis araştırması	322
3.4.4.4. Meclis soruşturması.....	323
3.4.4.5. Cumhurbaşkanının soruşturulması.....	326
3.4.5. Yürütme Organının Yasama Organını Feshetmesi / Karşılıklı Fesih.....	328
3.4.5.1. Cumhurbaşkanının seçimleri yenilemesi.....	329
3.4.5.2. Meclisin seçimleri yenilemesi.....	331
3.4.5.3. Silahların eşit olup olmadığı ve karşılıklı feshin hükümet sistemine etkisi	333
3.4.6. Atamalar.....	335
3.5. Hükümet Sisteminin Değerlendirilmesi.....	339
SONUÇ	349
KAYNAKLAR	357